

Cavtat od kopna, izbija otvoreni sukob s Radoslavom Pavlovićem. Dubrovčani su po običaju razaslali poslanstva i pisma na sve strane, tražeći zaštitu i saveznike. Koristeći se podrškom vojvode Sandalja intenzivno rade na stvaranju lige protiv Radoslava. Autor zaključuje da uskoro Republika pribjegava i drugim sredstvima za uništenje neprijatelja, i to na osnovi Senatova ovlaštenja knezu i Malom vijeću (od 5. V. 1430) da smiju pregovarati »sa nekim od naših neprijatelja za naše dobro«, zatim davanja vjere izvjesnom Sokanu dva dana kasnije. Dva tjedna kasnije vlada šalje u Veneciju Johannesa Salimbene, vrlo uglednoga gradskog apotekara. Sudeći po iscrpnoj uputi koju je dobio trebao je u najvećoj tajnosti pribaviti otrov. Tek 26. VI. 1430. u dokumentima se izričito spominje »uništenje osobe Radoslava Pavlovića«, ali sigurno je da se taj plan može dovesti u vezu s apotekarovom misijom u Veneciji. Iako je vlada imenovala trojicu vlastele da se brinu oko organiziranja trovanja »neprijatelja«, akcija nije uspjela, pa se konavoski rat produžio.

M. Hamović, Sjećanje kao varljiv i nepouzdan svjedok prošlosti (u kontroverznom izjavama učesnika NOR-a o tome kada je i gdje donesena odluka o formiranju dobrovoljačke vojske), (str. 143—155). Autor smatra da se sjećanje kao historijski izvor trajne vrijednosti može održati jedino ako ga historiografija nakon primjene svoje metodologije verificira. Naravno, valja imati na umu da historiografija nema definitivne rezultate istraživanja koji se mogu smatrati konačnim, jer njezino tražanje za istinom nije vremenski ograničeno. Dakle, sjećanje koje izdrži historio-ografski sud može biti valjan historijski izvor.

Slijede prikazi knjiga (str. 159—167), rubrika Iz nastave (str. 171—192) koja sadrži članak M. Dašića: Položaj nastave istorije u našem obrazovno-vaspitnom sistemu i Rezime stavova i zaključaka SK SSRN Jugoslavije — Sekcija za obrazovanje, nauku i tehničku kulturu i umjetnost.

U odjeljku Iz Društva istoričara, Vera Kae izvještava o XXVI. redovnoj godišnjoj skupštini Društva istoričara Bosne i Hercegovine (str. 193—196).

Nekrolog Luki Đakoviću (1929—1986) napisao je T. Išek.

Ivica Prlander

ZGODOVINSKI ČASOPIS, glasilo Zveze zgodovinskih društev Slovenije, letnik 40, številka 4, leto 1986, str. 363—530, i letnik 41, številka 1, leto 1987, str. 1—202.

Rajko Bratož, Razvoj organizacije zgodnjekršćanske cerkve na ozemlju Jugoslavije od 3. do 6. stoletja (363—395). Razvoj organizacije ranokršćanske crkve na teritoriju provincija koji danas zaprema Jugoslavija, autor je periodizirao na slabo poznate početke u drugoj polovini III. i na prijelazu III. i IV. stoljeća, silovit uspon u IV. stoljeću, stagnaciju u V. i ponovni uspon u VI. stoljeću. Rasprava je obogaćena vrijednim katalogom i kartom.

Sergij Vilfan, Temelji in razvoj denarnih sistemov v slovenskih deželah do 17. stoletja (397—412). Autor je dao sustavni prikaz novčanih sistema koji su se sretali na slovenskom prostoru, njihov razvoj i suodnose.

Ferdo Gestrin, Gospodarstvo na Slovenskem in Vojna krajina (413—421). Nasuprot dosad široko prihvaćenom mišljenju da su slovenske zemlje snosile velike terete i obaveze za uzdržavanje Vojne krajine što je negativno utjecalo na njihov gospodarski razvoj, autor sugerira oprečno rješenje.

Vasilij Melik, Ilirske provincije v slovenski zgodovini (423—429). Autor razmatra odnos Ilirskih provincija i Francuske, koristeći se literaturom, tekstovima Telegraphie Officiel i arhivskim istraživanjima, a posebno s obzirom na položaj slovenskog jezika.

Ljuba A. Velidova, Volitve v avstrijski državni zbor v slovenskih deželah 1848 (431—440). Autorica analizira izbore za avstrijski državni sabor 1848. u slovenskim zemljama, a na temelju arhivske građe i suvremenih novinskih podataka.

Imre Röss, Spremembe v balkanski politiki Habsburške monarhije v začetku dualizma in Felix Kanitz (441—449). Na osnovi arhivskog istraživanja autor nas izvještava o koncepcijama balkanske vanjske politike Habsburške Monarhije nakon Nagodbe te o stavovima Felixa Kanitza.

Vasilij Melik, Slovenski tisk o balkanskim problemih 70-tih in 80-tih let 19. stoletja (451—454). Rad je napravljen prema analizi članaka u listovima »Slovenski Narod« i »Slovenec« i njihovog odnosa prema balkanskoj problematici 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća.

Janko Pleterski, Vprašanje nacionalne enakopravnosti v Jugoslaviji 1918—1941 (455—463). Radi se o referatu podnesenom na simpoziju Nemci na Slovenskem v času narodnih gibanj in prve jugoslovanske države (1848—1941), održanom u Ljubljani 1984. Autor je posebnu pažnju posvetio položaju njemačke manjine u međuratnom periodu.

Vladimir Klemenčič, Nemci v statistici v jugoslovanskoj Sloveniji med obema vojnama (465—470). Tekst je podnesen kao referat na istom simpoziju kao i prethodni. Napravljen je na osnovi austrijskog popisa pred prvi svjetski rat i jugoslavenskih između dva rata.

Zapisi donose Poskus valorizacije znanja zgodovine pri preходу iz osnovne škole na srednjo pedagoško šolo v Celju, rad Jože Škorjanca i grupe učenika (471—477).

Letnik 41, številka 1, leto 1987 (1—202).

Bogo Grafenauer, Slovensko-romanska meja — ločnica in povezava (5—18). Autor naglašava da je za savladavanje ovakve problematike bilo nužno odlučiti se za uspostavu i rješavanje problemskih krugova, umjesto jednog »progressivnog« povijesnog prikaza. Prvi sklop je naslovljen Oblikovanje in značaj slovensko-romanske etničke meje, slijede: Družbene in pravne interference ko posledice organizacije politične oblasti nad zahodnim delom slovenskega ozemlja, Pokristanjevanje in cerkvena organizacija oglejskega patriarhata, Gospodarsko preseganje meje i Preseganje meje v kulturnem razvoju.

Hinko Uršič, Tolminska dežela (Pokrajinski opis) (19—20).

Marjan Rozman, Tolminsko danes (21—26).

Branko Marušič, Tolminsko v zgodovinopisju (27—34). Autor analizira dostignuća historiografije s obzirom na povijest Tolminske oblasti.

Drago Svobljšak, Arheološka obdobja Tolminske (35—39).

Peter Štih, Goriški grofje in oblikovanje pokrajine ob Soči in na Krasu v deželo (41—47). Autor prikazuje uspon Goričkih grofova utemeljen na posjedima koje su držali kao odvetnici akvilejskog patrijarha.

Reinhard Härtel, Viri za srednjeveško zgodovino Slovenije iz furlanskih arhivov (49—53). Prilog govori o važnosti materijala furlanskih arhiva za slovensku medijevistiku. Autor upozorava na nužnost daljnjih istraživačkih radova.

Janko Pleterski, Meja na Soči v notarnjih odnosih jugoslovanskog gibanja med prvo svetovno vojno (55—62). Pleterski analizira međudnose Kraljevine Srbije, Jugoslavenskog odbora i stranaka na slovenskom prostoru. Njihovo među-

sobno neslaganje u pitanju granica na Soči, uz ostalo, rezultiralo je talijanskim zaposjedanjem dijelova slovenskih i hrvatskih zemalja.

Drago Sedmak, Pregled vojaških događaka na soški fronti 1915—1917 (63—71). Autor skreće pažnju da su zbivanja na ovoj fronti vrlo skromno obrađena u slovenskoj historiografiji za razliku od njemačke i talijanske, te navodi problemske sklopove koji još čekaju obrađivače.

Slavica Plahuta, Fašistička stranka v Goriški pokrajini (1941—1943) (73—86). Posebnu pažnju autorica je posvetila odnosu Fašističke stranke prema slovenskom stanovništvu.

Ivan Katardžijev, Etnično in državno razmejevanje v Egejski Makedoniji (87—95). Pored problema etničkog i državnog razgraničenja u Egejskoj Makedoniji autor govori o položaju makedonske manjine u Grčkoj tokom XX. stoljeća.

Ferdo Gestrin, Karta obsoške poti iz XVII. stoletja (97—101). Pisac daje prikaz 3,5 m duge, kolorirane karte, koja se čuva u Haus-Hof-und Staatsarchivu u Beču, koju datira sredinom XVII. stoljeća, s tim da ostavlja malu mogućnost da je jedan vijek starija, ali svakako predstavlja značajan historijski izvor.

Vinko Rajšp, Ceste na Goriškem v drugi polovici 18. stoletja (103—107). Predstavljene su ceste u pokrajini u drugoj polovini XVIII. stoljeća prema »Militärische Landesbeschreibung« iz Bečkog vojnog arhiva.

U rubrici Razprave još se nalaze radovi Eve Holz (Cestne povezave Goriške i Kranjske v 19. stoletju, 109—114) i Janeza Cvirna (Finančno poslovanje družine Marka Vincenca Lipolda v letih 1867—1871. in 1878—1883, 115—137). U odjeljku Zapis objavljene su tekst Branka Marušića Poskus pregleda zgodovinske ob slovenski zahodni meji (139—146), a u Problemi in diskusiji razgovor, u kojem su sudjelovali ugledni slovenski historičari, na okruglom stolu u Tolminu mjeseca listopada 1986, naslovljenom Zgodovinske na Slovenskem danes (147—172).

Ivica Prlander

KRONIKA, časopis za slovensko krajevno zgodovino, ob 50-letnici Mestnega muzeja v Ljubljani, letnik 33, št. 2—3, leto 1985, Zgodovinsko društvo za Slovenijo — Sekcija za krajevno zgodovino, Ljubljana 1985, str. 238.

Sergij Vilfan, Prisilnost tuhinjske ceste, njen konec in gospodarsko nazadovanje Kamnika (99—105). Krajem srednjeg vijeka kamniški gospodari uspijevaju preusmjeriti vjekovni put koji spaja Italiju i panonske prostore preko Kamnika. Nakon što se promet, u prvoj četvrtini XVI. stoljeća, ponovno vraća kraćoj dionici, dolazi do gospodarskog opadanja grada što autor ilustrira komparativnim prikazom davanja kamniških i ljubljanskih stanovnika u različitim periodima.

Davorin Vuga, Viri za zgodovino slovenske arheologije (II) (117—123).

Eva Szentléleky-Koroknay, Knjigoveške starine Ljubljane in okolice (117—123).

Marko Štuhec, Prebivalstvo Ljubljane v drugi polovici 17. stoletja na podlagi matičnih knjig (124—136). Na osnovi podataka koje nude matične knjige ljubljanskih župa druge polovine XVII. stoljeća, autor nastoji utvrditi glavne odrednice razvoja stanovništva. Statističkim metodama dolazi do niza vrlo interesantnih pokazatelja, ali upozorava na oprez u krajnjem zaključivanju koji na- laže nepotpunost izvornog materijala.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUS, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Narudžbe šaljite na adresu:
Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 5000 din.

Izdavanje časopisa sufinancira
Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1988.